

Original Research Article

Effects of implementing the Guidance Plan on the quality of life of villagers: A case study of Shirkooh Region in Taft County

Mohammad Sajad Ghorbaniyan Anarizadeh¹, Nasrollah FalahTabar^{2*}, Hossein Rezaei³

¹PhD student of geography and rural planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

²Associate professor, Department of Geography, Yadgar Imam Khomeini Branch, Islamic Azad University, Ray, Iran

³Assistant professor, Department of Geography, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

10.22034/GRD.2025.22280.1638

Received:

November 12, 2024

Accepted:

April 28, 2025

Keywords:

Development funds,
Guidance plan, Shirkooh
region, Quality of life, Taft
County

Abstract

This article examines the effects of the implementing the Guidance Plan on the quality of life of the rural residents in the Shirkooh region of Taft County, using a descriptive-analytical method. The objective is to assess the impacts of the Guidance Plan on improving the quality of life of rural residents based on various indicators and to evaluate the level of awareness among the people regarding the implementation and effectiveness of the plan in improving their quality of life. The results indicate that the implementation of the Guidance Plan has had positive impacts in several dimensions: In the social dimension, it has enhanced public participation, strengthened local institutions and new entities, increased the use of community feedback, improved future prospects, enabled households to meet their basic needs, and increased residents' willingness to stay in the village. In the economic dimension, it has contributed positively to the creation of job opportunities, job diversification, household savings, and household assets, reduced economic inequalities, and increased the price of rural housing. In the physical dimension, it has improved housing quality in terms of the materials used, housing amenities such as bathrooms and sanitary toilets, ability to acquire housing, surface water drainage, quality of road networks, pedestrian paths, and access to public spaces. In the environmental dimension, it has had positive impacts on the cleanliness and hygiene of the village, the quality of drinking water, the establishment of sewage systems, waste collection and disposal, the management of animal waste, the prevention of building homes on steep and hazardous land, the avoidance of residential construction in floodplains and riverbanks, and the reduction of water resource wastage and pollution. Finally, there is a significant relationship between the implementation of the Guidance Plan and the improvement in the quality of life (environmental, economic, physical, and social indicators) in the rural areas of the central district of Taft County.

E-ISSN: 2588-7009 /© 2023. Published by Yazd University. This is an open access article under the CC BY 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

* Corresponding Author: Nasrollah FalahTabar

Address: Department of Geography, Yadgar Imam Khomeini Branch,
Islamic Azad University, Ray

Email: Na.fallahtabar@gmail.com

Extended Abstract

1. Introduction

The Guidance Plan for rural areas is one of the rural development projects that can play a fundamental role in the comprehensive development of rural regions. With its potential and capabilities, this plan can pave the way for the improvement of public services and welfare, such as the renovation of rural housing, the construction of new roads, residential area zoning, the enhancement of rural living conditions, and increased community participation. Therefore, this study focuses on the impact of implementing the Guidance Plan on the quality of life of the rural residents in the Shirkooh region of Taft County, addressing the associated challenges and solutions. Accordingly, the aim of this paper is to explore how the implementation of the Guidance Plan has influenced the improvement of the quality of life for the rural inhabitants of Shirkooh.

2. Research Methodology

Due to its nature and the use of statistical techniques to examine the correlations between the variables, this study is classified as a descriptive-analytical research. A descriptive method is used to investigate and understand the current situation, while an analytical method is employed for statistical analysis. The data obtained are analyzed using independent t-tests, regression analysis, and variance analysis (ANOVA). The statistical population for this research consists of the rural residents and officials of the Shirkooh region in Taft County. Given the size of the statistical population and based on the standard Morgan table, the sample size for this study is 300 individuals, including both rural residents and officials. A stratified random sampling method is used to distribute and complete the questionnaires in the studied villages. The time frame of this research is limited to the year 2022.

3. Results and discussion

In order to analyze and evaluate the impact of implementing the Guidance Plan on the quality of life of the rural residents in the Shirkooh region of Taft County, four key dimensions, including economic, environmental, social, and physical indicators, were separately analyzed.

Environmental indicators in the Shirkooh region:

The impact of the Guidance Plan implementation was assessed in terms of access to parks and green spaces, cleanliness and hygiene of the village, quality of drinking water, the establishment of sewage systems, waste collection and disposal, management of animal waste, prevention of constructions on steep and hazardous lands, avoidance of residential development in floodplains and riverbanks, reduction of water resource wastage and pollution, and the extent to which the plan has contributed to soil erosion control and land degradation.

Economic indicators in the Shirkooh region:

The survey data from the Shirkooh region indicate that the implementation of the Guidance Plan has had no significant impact on job opportunities or job diversification. It has had a moderate to slight effect on household income, household savings, household assets, and the reduction of economic inequalities. The impact on the increase in the price of rural housing is moderate to slight.

Social indicators in the Shirkooh region:

According to the responses from the participants, the implementation of the Guidance Plan has led to an increase in individual security, hope for the future, and a desire to remain in villages. It has also improved the use of

community input in rural affairs, the ability to meet basic household needs, migration levels, and the sense of belonging to the community. However, it has had no effect on strengthening local institutions or creating new local organizations.

Physical indicators in the Shirkooh region:

The implementation of the Guidance Plan has had a notable impact on compliance with building construction regulations and standards, the quality of the road network, and access to loans. It has had a moderate to slight impact on the ease of access to rural roads and the expansion of infrastructure in the village

Relationship between the studied indicators and the implementation of the Guidance Plan in the Shirkooh region

The implementation of the Guidance Plan has had an effect on the economic dimension of quality of life, with less than a moderate impact on the other dimensions. Specifically, the Guidance Plan has had a positive impact on the social and physical dimensions of quality of life, a negative impact on the environmental dimension, and no significant effect on the economic dimension. Additionally, the results of the Spearman correlation analysis indicate that there is a correlation between the awareness of the Guidance Plan implementation and its effectiveness in improving quality of life. The social dimension has a direct and significant correlation with quality of life, while the environmental dimension has an inverse significant correlation. There is no significant correlation between the economic and physical dimensions and quality of life.

When comparing the quality of life among the villages with and without the Guidance Plan, no significant difference is found in terms of the overall quality of life. However, significant differences were observed in the other dimensions. Specifically, there is no significant difference in household income among the villages with and without the Guidance Plan, but differences exist in the other dimensions. Similarly, there is no significant difference in the expansion of infrastructure among the villages with and without the Guidance Plan, but there exist differences in other aspects. In terms of strengthening local institutions, no significant difference exists among the villages with and without the Guidance Plan, while differences are evident in the other dimensions.

4. Conclusion

The results of the study indicate that the implementation of the Guidance Plan has had positive impacts in several dimensions. In the social dimension, it has strengthened and established local institutions, increased the use of community input in rural affairs, enhanced hope for the future, improved the ability to meet basic household needs, and increased the willingness of the residents to stay in their villages. In the economic dimension, it has had positive effects on the creation of job opportunities, job diversification, household savings, household assets, the reduction of economic inequalities, and the increase in rural housing prices. In the physical dimension, the Guidance Plan has positively impacted the quality of housing in terms of building materials, housing amenities, ability to acquire housing, surface water drainage, quality of road networks, pedestrian paths, and ease of access. In the environmental dimension, it has positively affected participation in rural development, individual security against natural disasters (such as floods and earthquakes), hope for the future, the ability to meet basic household needs, migration rates, a sense of belonging to the community, and the desire to stay in the village.

مقاله پژوهشی

اثرات اجرای طرح هادی بر کیفیت زندگی روستاییان (مطالعه موردی دهستان شیرکوه شهرستان تفت)

محمد سجاد قربانیان اناری زاده^۱، نصرالله فلاح تبار^{۲*}، حسین رضایی^۳

^۱ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲ دانشیار گروه جغرافیا، واحد یادگار امام خمینی (ره)، دانشگاه آزاد اسلامی، ری، ایران.

^۳ استادیار گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

doi 10.22034/GRD.2025.22280.1638

چکیده

امروزه توسعه روستایی همپای کیفیت بهتر و مطلوب‌تر زندگی تلقی می‌شود. در این راستا دولت‌ها موظف هستند با انجام برنامه‌ریزی‌های روستایی و توسعه روستاها، فضای زندگی مناسب و شایسته ساکنین روستا را فراهم آورند. طرح هادی روستا از جمله طرح‌های عمران روستایی است که می‌تواند نقش بنیادی و زیر بنایی در توسعه همه‌جانبه مناطق روستایی داشته باشد. این مقاله با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی به اثرات اجرای طرح هادی بر کیفیت زندگی روستاییان دهستان شیرکوه شهرستان تفت پرداخته و هدف آن ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی بر بهبود کیفیت زندگی روستاییان از نظر شاخص‌های مختلف و ارزیابی میزان آگاهی مردم در اجرای و اثربخشی آن بر بهبود کیفیت زندگی روستاییان است. جامعه آماری روستاییان و مسئولین دهستان شیرکوه در شهرستان تفت می‌باشند. حجم نمونه بر اساس جدول استاندارد شده مورگان تهیه گردیده و براین اساس از ۳۰۰ نفر با استفاده از پرسشنامه در سطح روستاهای مورد مطالعه و به روش نمونه‌گیری تصادفی (سهمیه‌ای) ارزیابی به عمل آمد. نتایج حاصل از نظر سنجی نشان می‌دهد که اجرای طرح هادی تأثیرات مثبتی در بعد اجتماعی بر مشارکت مردم و تمایل به ماندن در روستا، در بعد اقتصادی در ایجاد فرصت‌ها و تنوع شغلی، سطح پس‌انداز و دارایی‌های خانوار، کاهش نابرابری‌های اقتصادی و افزایش قیمت مسکن روستایی، در بعد کالبدی ر کیفیت مسکن از نظر مصالح بکار رفته، تجهیزات و امکانات مسکن نظیر حمام و دستشویی، توانایی تهیه مسکن، جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی، کیفیت شبکه معابر، کیفیت مسیرهای عابر پیاده و سهولت دسترسی به معابر و در بعد محیطی تأثیرات مثبتی در نظافت و پاکیزگی روستا، کیفیت آب آشامیدنی، ایجاد سامانه تخلیه فاضلاب، جمع‌آوری و دفع زباله، پرهیز از ساخت خانه‌ها در اراضی شیب‌دار و در حریم سیلاب‌ها و رودخانه‌ها و کاهش اتلاف و آلودگی منابع آب دارد. آزمون آماری نشان می‌دهد که اجرای طرح هادی با بهبود کیفیت زندگی در شاخص‌های اقتصادی و کالبدی در سطح معنی‌داری قرار نگرفته، در بعد محیطی همبستگی معکوس داشته و در بعد اجتماعی رابطه ضعیفی دارد.

تاریخ دریافت:

۲۲ آبان ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۰۸ اردیبهشت ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

اثرات،

اجرا،

دهستان شیرکوه،

روستاییان،

شهرستان تفت،

طرح هادی،

کیفیت زندگی.

۱ مقدمه

در ادبیات توسعه روستایی هدف عمده توسعه، بهبود کیفیت زندگی و رفاه روستاییان به‌ویژه بهبود زندگی اجتماعی اقتصادی گروه خاصی از مردم؛ یعنی روستاییان فقیر هست. یکی از راه‌های رسیدن به این هدف، تغییر

Email: Na.fallahtabar@gmail.com

* نویسنده مسئول: نصرالله فلاح تبار

آدرس: گروه جغرافیا، واحد یادگار امام خمینی (ره)، دانشگاه آزاد اسلامی، ری.

در ساخت فیزیکی روستا است؛ بنابراین، یکی از راه‌هایی که دولت در چند سال اخیر برای مقابله با بهبود وضعیت روستاییان به کار گرفته است، عمران روستایی بوده که شامل دگرگونی در جامعه روستایی است که این دگرگونی نه تنها در روش‌های تولیدی و سازمان اقتصادی جامعه روستایی؛ بلکه امور زیربنایی، سیاسی و اجتماعی و همچنین، مناسبات اعضای جامعه با یکدیگر را نیز شامل می‌شود (سوسناین، ۲۰۱۹، ۵۹).

کیفیت زندگی وابسته به احساس شادی یا ناخشنودی، رضایت یا عدم رضایت فرد از زندگی و منعکس‌کننده رفاه افراد است که به شرایط اقتصادی مردم و درعین حال ارتباطات و وضعیت اجتماعی، سلامتی (جسمی و روانی)، احساس ارزشمند بودن و پایداری محیط بستگی دارد. کیفیت زندگی در محیط روستایی مفهومی چندبعدی و کل‌نگر است و تابعی از دو مفهوم قابلیت زندگی (وضعیت خدمات، کیفیت محیط‌زیست و شبکه‌های اجتماعی) و معیشت مردم (چگونگی کسب درآمد) است (قادری، ۲۰۱۵، ۲۳۱).

امروزه توسعه روستایی همپای کیفیت بهتر و مطلوب‌تر زندگی تلقی می‌شود. ایجاد زندگی مطلوب و متعال روستاییان نیز، نیازمند اجرای طرح‌های توسعه روستایی در کشور است. این طرح‌ها باید بتوانند مسائل و مشکلات موجود در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، محیطی و کالبدی را برطرف نمایند تا کیفیت مطلوب زندگی روستاییان حاصل آید (رجبی فر، ۲۰۱۵، ۷۵). برنامه‌های توسعه روستایی جزئی از برنامه‌های توسعه هر کشور به شمار می‌رود که برای دگرگون‌سازی ساخت اجتماعی - اقتصادی جامعه روستایی بکار می‌رود. این برنامه‌ها توسط دولت و کارگزاران آن‌ها در مناطق روستایی اجرا می‌شود. این امر در میان کشورهای درحال توسعه که دولت نقش اساسی در تلاش برای تجدید ساختمان جامعه به‌منظور هماهنگی با اهداف سیاسی و اقتصادی خاص به عهده دارد، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (پاپلی یزدی و ابراهیمی، ۱۳۸۵: ۵۳).

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و حاکمیت یافتن نظام جمهوری اسلامی ایران ناخشنودی از روند توسعه کشور به‌ویژه در مناطق روستایی به تشکیل نهادهایی چون بنیاد مسکن، جهاد سازندگی، مراکز خدمات روستایی و عشایری و... انجامید. هدف از شکل‌گیری این نهادها تقلیل نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی حاصل از اجرای برنامه‌های عمرانی دوره پهلوی، محرومیت‌زدایی از مناطق روستایی بوده است. ازجمله این نهادها که بر پایه ارزش‌های عدالت‌جویانه پا به عرصه وجود نهاد، می‌توان به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اشاره نمود که با توجه ویژه به مسکن محرومان به‌خصوص روستاییان، به تهیه طرح هادی پرداخت تا به کمک آن راهی به‌سوی توسعه فضایی - کالبدی روستاها در پیش گیرد. عرصه‌های روستایی در کشورمان به‌عنوان یک واقعیت مکانی - فضایی، برآیندی از تعامل مؤلفه‌های متفاوت اکولوژیکی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و کالبدی است. ازآنجایی که طرح هادی یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین طرح‌های توسعه روستایی کشور به شمار می‌رود، می‌توان از آن به‌عنوان گامی اساسی در جهت مؤثر بودن در توسعه اهداف اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی نام برد. از طرفی رشد هدایت نشده فیزیکی روستاها به شکل‌گیری چشم‌انداز ناموزونی از عرصه‌های سکونتگاهی انجامیده است که فاقد روابط و پیوندهای مناسب کالبدی - فضایی در درون مناطق روستایی است. طرح هادی روستا ازجمله طرح‌های عمران روستایی است که می‌تواند نقش بنیادی و زیربنایی در توسعه همه‌جانبه مناطق روستایی داشته باشد. این طرح با استفاده از پتانسیل‌ها و قابلیت‌های خود می‌تواند زمینه‌ساز بهبود تسهیلات عمومی و رفاهی از قبیل نوسازی مسکن روستایی، معابر جدیدالاحداث و حریم مسکونی، بهبود وضعیت زندگی روستاییان و مشارکت آن‌ها باشد.

یکی از استان‌های کشور که دارای جمعیت روستانشین بالایی بوده و ضرورت اجرای طرح هادی جهت پویایی نواحی روستایی آن کاملاً احساس می‌شود؛ استان یزد و به‌طور خاص دهستان شیرکوه در بخش مرکزی شهرستان تفت است. این دهستان علیرغم پتانسیل‌ها و قابلیت‌های زیادی که در روستاهای آن وجود دارد به دلیل عدم

اجرای طرح هادی از امتیازات و خدمات لازم برخوردار نبوده و این امر باعث می‌گردد که عمدتاً روستاییان از این دهستان خارج‌شده و به روستاهای دارای خدمات بهتر مراجعه و یا به شهرهای نزدیک مهاجرت نمایند. نظر به اهمیت اجرای طرح هادی در بهبود زندگی روستاییان و بخصوص روستاییان شیرکوه این پژوهش به بررسی تأثیر اجرای طرح هادی بر کیفیت زندگی روستاییان (چالش‌ها و راهکارها) در دهستان شیرکوه بخش مرکزی شهرستان تفت پرداخته و در پاسخ به چگونگی اثرات اجرای طرح هادی بر بهبود کیفیت زندگی روستاییان دهستان شیرکوه است.

۲ مبانی نظری

کیفیت زندگی در محیط روستایی مفهومی چندبعدی و کل‌نگر است و تابعی از دو مفهوم قابلیت زندگی (وضعیت خدمات، کیفیت محیط‌زیست و شبکه‌های اجتماعی) و معیشت مردم (چگونگی کسب درآمد) است (قادری، ۲۰۱۵). امروزه توسعه روستایی همپای کیفیت بهتر و مطلوب‌تر زندگی تلقی می‌شود. ایجاد زندگی مطلوب و متعال روستاییان نیز، نیازمند اجرای طرح‌های توسعه روستایی در کشور است. این طرح‌ها باید بتوانند مسائل و مشکلات موجود در زمینه‌های اقتصادی، محیطی را برطرف نمایند تا کیفیت مطلوب زندگی روستاییان حاصل آید. (رجبی فر، ۲۰۱۵) طرح هادی روستایی از بنیادی‌ترین برنامه‌های توسعه روستایی است که باهدف رفاه روستاییان و دستیابی به اهدافی همچون: ایجاد زمینه توسعه و عمران روستا با توجه به شرایط اقتصادی، تأمین عادلانه امکانات از طریق ایجاد تسهیلات، تولیدی و رفاهی، هدایت وضعیت فیزیکی روستا، ایجاد تسهیلات لازم برای بهبود مسکن روستاییان و خدمات محیط زیستی و عمومی تهیه و اجرا گردیده است شکل‌دهی و نظم‌بخشی به عرصه‌های مکانی فضایی، درواقع از آغاز زندگی بشر و از زمان بهره‌گیری از منابع طبیعی به‌ویژه زمین و آب پیوسته در مقیاس و مفهومی متفاوت مطرح بوده است (زارع، ۲۰۲۰). به‌طورکلی تمامی طرح‌های توسعه فیزیکی، طرح‌های هادی روستایی ویژگی خاصی داشته و از سه جنبه دارای اهمیت می‌باشند؛ نخست، با توجه به زمان آغاز این طرح‌ها، تهیه و اجرای آن‌ها بیش از ۲۰ سال سابقه دارد (کمتر طرحی در کشور وجود دارد که تهیه و اجرای آن، این مدت ادامه داشته باشد). دوم، ازآنجاکه طرح هادی در مقیاس روستا تهیه می‌شود، گستره مکانی آن‌ها زیاد است و در تمام نواحی روستایی کشور می‌توان نمونه‌هایی از آن‌ها را یافت. سوم، طرح‌های هادی به‌طور مستقیم با روستاها و اجتماع روستایی ارتباط دارد. امروزه طرح هادی روستایی، مهم‌ترین ابزار مدیریت توسعه روستایی در ایران است. با توجه به این‌که از زمان شروع فعالیت این نهاد؛ یعنی سال ۱۳۵۸ تا پایان فروردین‌ماه سال ۱۴۰۱ برای بیش از ۴۰ هزار روستا طرح هادی تهیه‌شده و در همین بازه زمانی، کل روستاهایی که طرح در آن‌ها اجراشده بیش از ۲۲۳۰۰ مورد است (پاکیون، ۲۰۱۳).

شاخص‌های محیطی در این پژوهش می‌توانند معرف شرایط محیطی و موقعیت قرارگیری روستا نسبت به سایر مناطق و بهداشت محیط باشند. از طرفی در هر جامعه برنامه‌ریزی و تجزیه و تحلیل اقتصادی مستلزم در اختیار داشتن آگاهی از عدد مشخص‌کننده تغییر نسبی وضعیت اقتصادی در فاصله زمانی دو تاریخ یا دونقطه آن جامعه است و این همان بهره‌وری از شاخص اقتصادی است. این شاخص‌های اقتصادی می‌توانند شامل میزان تأثیر اجرای طرح هادی بر ایجاد فرصت‌های شغلی، میزان تأثیر اجرای طرح هادی بر سطح درآمد خانوار، میزان تأثیر اجرای طرح هادی بر سطح پس‌انداز خانوار، میزان تأثیر اجرای طرح هادی بر سطح دارایی‌های خانوار، میزان تأثیر اجرای طرح هادی بر کاهش نابرابری‌های اقتصادی و میزان تأثیر اجرای طرح هادی بر افزایش قیمت مسکن روستایی باشند. در راستای این پژوهش کارهای بسیاری توسط افراد مختلف در ایران و جهان انجام شده است:

گیدریوس پاشاکارنیس و همکاران، ۲۰۱۳، در پژوهش خود با عنوان توسعه روستایی و چالش‌های ایجاد کاربری پایدار زمین در کشورهای اروپای شرقی بیان داشته‌اند که سیاست توسعه روستایی اتحادیه اروپا (RDP) برای دوره ۲۰۰۷-۲۰۱۳ به دنبال ایجاد یک چارچوب منسجم و پایدار برای آینده مناطق روستایی اروپا است و ارتباط نزدیکی با بهبود شرایط زندگی در روستاها از جمله جنبه‌های مسکن، محیط‌زیست دارد. زیرساخت‌ها، ارتباطات، امکانات اشتغال، مدیریت زمین و غیره. چنین مداخلاتی در بسیاری از کشورهای اروپای مرکزی و شرقی که اصلاحات ارضی پس از فروپاشی رژیم شوروی در آن‌ها انجام شده است.

بنارد کادورنگه مورونگا، ۲۰۲۰، در پژوهش خود تحت عنوان مدیریت پروژه مؤثر برای توسعه پایدار روستایی در آفریقا به این نتیجه رسیده است؛ که تا حد زیادی، چالش‌های ذاتی مدل‌های متعارف مشارکت دینفعان، عدم به‌کارگیری اصول مدیریت پروژه و فقدان مهارت‌های مدیریت پروژه به‌طور اجتناب‌ناپذیری نه‌تنها پروژه‌های توسعه روستایی را محدود می‌کند. بلکه تمام پروژه‌های دیگر از تقویت توسعه بسیار موردنیاز که پروژه‌ها برای آن برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند. این مقاله همچنین نشان می‌دهد که یک مدل جایگزین مشارکت دینفعان و همچنین رویکردهای مختلفی وجود دارد که می‌تواند برای افزایش اثربخشی به کار رود. مدیریت پروژه‌های روستایی این مقاله توصیه می‌کند که پروژه‌ها باید توسط مدیران پروژه حرفه‌ای به‌عنوان یک متغیر کلیدی برای اطمینان از دستیابی به ارزش سرمایه‌گذاری در پروژه‌های توسعه مدیریت شوند. توصیه جایگزین این است که همه مدیران پروژه غیرحرفه‌ای باید در مورد مهارت‌ها، ابزارها و تکنیک‌های اساسی مدیریت پروژه آموزش ببینند. دبیرخانه آسه آن، ۲۰۲۲، در طرح جامع آسه آن برای توسعه روستایی ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۶، بیان داشتند که توسعه روستایی گریزان و فقر مداوم همچنان موانعی در منطقه آسه آن هستند. توسعه، با بخش بزرگی از کل جمعیت کشورهای عضو آسه آن (AMS) در فقر و رنج نابرابری ثروت و با توجه به شاخص توسعه انسانی. درحالی‌که وجود داشت کاهش قابل‌توجهی در درصد کل جمعیتی که در فقر زندگی می‌کنند در سال ۲۰۱۵ به دوره ۲۰۱۸، بین ۱۵٫۲ درصد (PDR لائوس) به ۲۳٫۴ درصد (میانمار) کاهش یافته است. بروز فقر به‌اندازه یک‌چهارم (۲۴٫۸ درصد) کل جمعیت است.

فلوریان اهل مایر و کتی ولگمن، ۲۰۲۳، در تحقیقات خود با عنوان برای توسعه نواحی روستایی در اروپا چه انتظاری می‌توان داشت؟ بیان داشته‌اند که مناطق روستایی در اروپا برای سال‌ها دستخوش تغییرات ساختاری شده‌اند که منجر به تمایز عملکردی قوی و تقسیم به مناطق مرفه و از نظر ساختاری ضعیف شده است. مناطق روستایی به‌اندازه چالش‌هایی که با آن روبرو هستند متنوع هستند. نه‌تنها ابر روندهای مختلف، بلکه گرایش‌های اجتماعی، اقتصادی، فناوری، اکولوژیکی و سیاسی نیز بر توسعه مناطق روستایی تأثیر گذاشته و شکل می‌دهند. ژوان دو و فانگی جیانو، ۲۰۲۳، در پژوهش خود تحت عنوان چگونگی ساخت زیرساخت‌های روستایی توسعه اقتصادی روستایی را از طریق حاکمیت محیط زندگی روستایی هدایت می‌کند (مطالعه موردی ۲۸۵ شهر در چین)، به این نتیجه رسیده‌اند که بین ساخت زیرساخت‌های روستایی و توسعه اقتصادی روستایی تأثیر مثبت معناداری وجود دارد و ساخت زیرساخت‌های روستایی می‌تواند توسعه اقتصادی را از طریق حاکمیت محیط زندگی روستایی ارتقا دهد. تجزیه و تحلیل بیشتر نشان می‌دهد که تأثیر ساخت‌وساز زیرساخت‌های روستایی بر توسعه اقتصادی روستایی ناهمگونی را نشان می‌دهد و تأثیرات ساخت زیرساخت‌های روستایی بر توسعه اقتصادی محلی و توسعه اقتصادی محلی از طریق حاکمیت محیط زندگی در شرق و مرکز چین قوی‌تر از غرب است.

مارینا اس و همکاران، ۲۰۲۳، در پژوهش خود تحت عنوان روندهای کلیدی توسعه روستایی در جهان و پیش‌بینی آن‌ها در روسیه بیان داشته‌اند که روندها در مناطق روستایی روسیه درجه‌های جدیدی از فرصت را برای آن‌ها باز می‌کند. این‌ها عبارت‌اند از: تنوع بخشیدن به اقتصاد روستایی از طریق گردشگری روستایی و

توسعه انواع شغل‌های جایگزین، ایجاد سکونتگاه‌های زیست‌محیطی، تولید محصولات کشاورزی دوستدار محیط‌زیست و ایجاد سکونتگاه‌های روستایی جدید در مناطقی که از نظر اقلیمی مساعد می‌شوند. نتیجه تغییرات آب و هوایی پیش‌بینی شده است. بارتلت (۲۰۲۰) در مقاله‌ای تحت عنوان کیفیت زندگی و توسعه مناطق می‌گوید چند عامل که به کیفیت زندگی کمک کرده است.

سرجی و کورنل (۲۰۲۲) در مقاله‌ای تحت عنوان چگونه همسایگان بر کیفیت زندگی شما تأثیر می‌گذارند می‌گوید یکی از عوامل مهم در بهبود کیفیت زندگی در میان جوامع انسانی استاندارد بودن محل زندگی از نظر بهداشت، اشتغال، محیط‌زیست و کالبد است، به‌طوری‌که رضایت از ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی و فیزیکی محل زندگی بر رضایت از زندگی و کیفیت زندگی افراد تأثیرگذار است. استدلال نظری و یافته‌های تجربی محققان نشان می‌دهد بهداشت و رفاه محل زندگی انسان، ابعاد شخصیتی و ویژگی‌های فردی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (میچل و همکاران^۱، ۲۰۲۳). طبق تحقیقات صورت گرفته محرومیت از خدمات محلی لازم و نبود شرایط زیست‌محیطی محل زندگی افراد باعث افزایش جرم و جنایت و ایجاد آلودگی محیط‌زیست و کاهش فرصت‌های زندگی بهتر را برای انسان‌ها به دنبال دارد (استفورد و مرموت^۲، ۲۰۰۳). این در حالی است که امروزه یکی از مهم‌ترین عناصر ساختاری توسعه سکونتگاه‌های روستایی در جهت حمایت از فقیران روستایی و کاهش آسیب‌پذیری مناطق روستایی، توجه ویژه به ابعاد فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی و محیطی انسان در مناطق یاد شده است. بدین معنا عناصر کالبدی سکونتگاه‌های روستایی شامل مسکن، محیط امن، خدمات عمومی، خدمات زیر بنایی و کاربری اراضی می‌شود که حمایت مادی و بهبود کیفیت زندگی انسان روستایی را مدنظر قرار می‌دهند (ویلکینسون و پیکت^۳، ۲۰۲۳).

در ایران عظیمی و همکاران، (۱۳۹۱)، در پژوهشی با عنوان «بررسی اثرات کالبدی اجرای طرح‌های هادی روستایی از دیدگاه روستاییان (مطالعه موردی: شهرستان میان‌دوآب)» به این نتیجه رسیده‌اند که اجرای طرح هادی روستایی ضمن رونق بخشیدن به ساخت‌وسازهای جدید، سبب ارتقاء شیوه ساختمان‌سازی، افزایش پایداری و بهبود سیمای ظاهری بناها شده است. اجرای طرح هادی روستایی سبب افزایش امیدواری و علاقه‌مندی روستاییان به ادامه زندگی در روستاها شده و در نتیجه در کاهش تدریجی مهاجرت‌های روستا به شهر تأثیر داشته است. علیرغم ویژگی‌های مثبت کالبدی و ارتقاء خدمات عمومی در روستاها، اجرای طرح‌های هادی روستایی از نظر اقتصادی و ایجاد اشتغال در روستاها موفقیت لازم را کسب نکرده است.

میرزاعلی و همکاران، (۱۳۹۳)، در تحقیق خود تحت عنوان «ارزیابی اثرات کالبدی اجرای طرح هادی بر شبکه معابر روستایی (مطالعه موردی: روستای یساقی شهرستان کرد کوی)» به این نتیجه رسیده‌اند که اجرای طرح هادی روستایی علیرغم کاستی‌های موجود و با توجه به سابقه کم اجرای آن در روستای مورد مطالعه، اثرات مثبتی در شبکه معابر و کالبد این روستا به وجود آورده است.

علینقی پور و پور رمضان، (۱۳۹۳)، به تحلیل اثرات اجرای طرح هادی بر بهبود کیفیت زندگی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت، پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند؛ که اجرای طرح هادی تنها در بعد اقتصادی کیفیت زندگی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت تأثیر مثبت و معناداری داشته ولی در ابعاد اجتماعی، کالبدی و محیطی تأثیر چشمگیری نداشته است. در طول تحقیق مشخص شد آگاهی روستاییان از اجرای طرح

¹ Mitchell & et al

² Stafford and Marmot

³ Wilkinson & Pickett

هادی گامی مثبت در بهبود کیفیت زندگی بوده و کیفیت زندگی در روستاهای دارای طرح هادی اجرا شده و روستاهای فاقد طرح هادی متفاوت است. سنجاسی قیداری (۱۳۹۵) به ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی بر کیفیت محیطی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان رامیان- دهستان فندرسک شمالی و جنوبی) پرداخته و به این نتیجه رسیده است که بیشترین اثرات اجرای طرح‌های هادی روستایی در مؤلفه‌های سه‌گانه کیفیت محیطی روستاها، مربوط به مؤلفه فرمی $0/438$ بوده و کمترین آن مربوط به مؤلفه کارکردی $0/288$ است. لذا می‌توان استدلال کرد که طرح‌های هادی عمدتاً با رویکرد فرمی انجام شده و اثرگذاری شکلی آن بیش‌تر از اثرات تغییرات کارکردی در روستاها است.

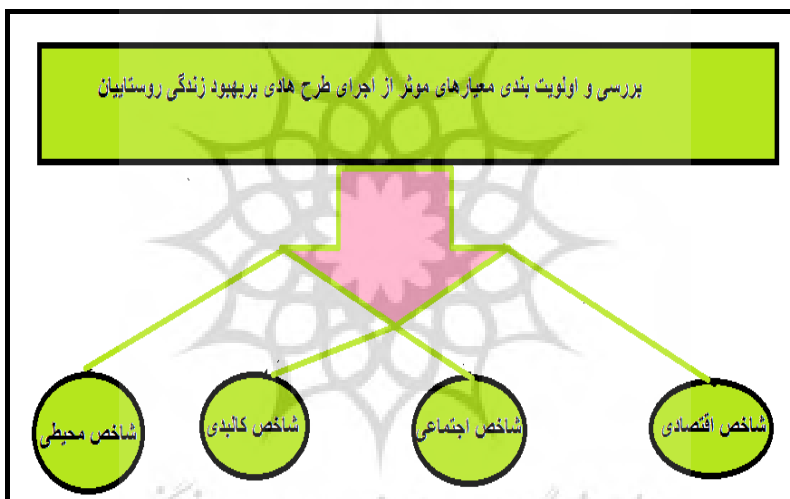
محمدی و همکاران، (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای تحت عنوان «تحلیل اثرات اجرای طرح‌های هادی روستایی در بهبود کیفیت زندگی روستاییان (مطالعه موردی: روستاهای بخش خاوومیرآباد شهرستان مریوان» به این نتیجه رسیده‌اند که اجرای طرح‌های هادی در ارتقای و بهبود ابعاد اقتصادی و اجتماعی کیفیت زندگی روستاییان ناموفق بوده و در مقابل موجب ارتقای و بهبود سطح کیفیت زندگی روستاییان در دو بعد محیطی و کالبدی گردیده است. همچنین بین میانگین کیفیت زندگی روستاییان با قدمت اجرای طرح‌ها و جمعیت روستاها ارتباط معنی‌داری وجود دارد و این بعد کالبدی است که بیشترین تأثیر را بر بهبود کیفیت زندگی روستاییان به واسطه اجرای طرح‌های هادی داشته است. اصغری لقمجانی و نسیمی، (۱۳۹۸)، به تحلیل اثرات طرح هادی در نوگرایی سبک زندگی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان داراب، ایران) پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که با اجرای طرح‌های هادی، زندگی خانوارهای ساکن در روستاهای مورد مطالعه از حالت سنتی فاصله گرفته و به سمت زندگی امروزی و مدرن رو به حرکت است. این وضعیت، حاکی از تأمین رفاه بیشتر روستاییان، شروع روند شهرگرایی و تجدد در سبک زندگی روستاییان تلقی می‌گردد.

افتخاری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود به بررسی و ارزیابی فراتحلیل مقالات طرح‌های هادی روستایی در ایران پرداخته و بیان داشته به‌رغم اهمیت روزافزون و کاملاً بارز طرح‌های هادی روستایی به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین طرح‌های توسعه محلی سکونتگاه‌های روستایی در کشور و تلاش‌های صورت گرفته در زمینه مطالعه و ارزیابی این طرح، شکاف مطالعاتی (به‌ویژه در رابطه با ارزیابی فرآیندی) در این زمینه بسیار ملموس است. حکمت یار و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود به تحلیل اثرات اجرای طرح‌های هادی روستایی در توسعه مسکن و وضعیت زیست‌محیطی سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان جیرفت) پرداخته‌اند. طرح‌های هادی روستایی با برنامه‌ها و اقدامات بس شایسته در جهت ایجاد تحول در محیط‌های روستایی و بعضاً بازآفرینی بخش‌هایی از این فضاها در جهت توسعه همه‌جانبه پایدار، در اقصی نقاط کشور، موجب بهبود شرایط زیستی شده است.

مولایی هاشجین و فروتن (۱۴۰۰) در ارزیابی مدیریت پروژه‌های اجرای طرح‌های هادی روستایی با روش PMBOK در غرب استان گیلان، به این نتیجه رسیده‌اند که تغییر مدیریت کیفیت پروژه با امتیاز نهایی $4/2$ رتبه اول و مدیریت تدارکات پروژه با امتیاز نهایی 2.4 دارای رتبه آخر بوده است که وضعیت مدیریتی تهیه، تدوین و اجرای طرح‌های هادی روستایی را نشان می‌دهد. قرائی و همکاران (۱۴۰۱) به تحلیل مقایسه‌ای سطح پایداری سکونتگاه‌های روستایی دارای طرح هادی و بدون طرح (مطالعه موردی: دهستان میان ولایت، بخش مرکزی شهرستان مشهد) پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که بیشترین تأثیرگذاری طرح هادی در سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه، در دو بعد پایداری کالبدی- فضایی با میانگین $3/07$ و زیست‌محیطی با میانگین $3/11$ بوده و کمترین تأثیر در بعد اقتصادی با میانگین $2/88$ بوده است. درمجموع اجرای طرح هادی، به‌طور معناداری بر پایداری اجتماعی- فرهنگی، کالبدی- فضایی و زیست‌محیطی سکونتگاه‌ها در منطقه مورد مطالعه تأثیرگذار بوده است.

ایمانی و زمانی (۱۴۰۲) در بررسی عوامل پیش برنده و بازدارنده طرح هادی روستایی از دیدگاه متخصصان در استان مازندران، به این نتیجه رسیده‌اند که عوامل تأثیرگذار در پیشبرد طرح‌های هادی روستایی در استان مازندران از دید متخصصان شامل سه بعد (اقتصادی، اجتماعی و محتوایی) در قالب ۹ گویه است. درنهایت راهکارهایی به‌منظور حل معضلات موجود، جهت بهبود اجرای طرح‌های هادی روستایی در منطقه پیشنهاد می‌گردد. پزشک‌یان و قاسمی، (۱۴۰۲)، به عملکرد طرح‌های هادی روستایی در توسعه کالبدی، اجتماعی و اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی، پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که طرح‌های هادی با نیازهای جوامع روستایی، نیازهای کالبدی و مسکن همخوانی دارد و اثرگذاری کمتری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در روستاها داشته است.

مطالعات فوق نشان می‌دهد که علینقی پور و پور رمضان، (۱۳۹۳)، ربیعی فر و حضرتی، (۱۳۹۴)، محمدی و همکاران، (۱۳۹۶) در ارتباط با اجرای طرح هادی در کیفیت زندگی روستاییان پژوهش کرده و سایر افراد اثرات اجرای طرح هادی و یا برخی از شاخص‌ها را موردبررسی قرار داده‌اند. لذا تحقیق این‌جانب تحت عنوان تأثیر اجرا و تهیه طرح هادی بر کیفیت زندگی روستاییان دهستان شیرکوه شهرستان تفت جنبه نوع آوری داشته و می‌تواند برای آیندگان مثمر ثمر واقع شود.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

۳. محدوده مورد مطالعه

شهرستان تفت یکی از شهرستان‌های استان یزد بوده که مرکز آن شهر تفت است. دهستان شیرکوه یکی از دهستان‌های شهرستان تفت است که در بخش مرکزی قرار دارد. این دهستان از شمال و شمال غرب به دهستان پیشکوه، از شرق به شهرستان مهریز و از جنوب به بخش نیر منتهی می‌گردد. این دهستان دارای ۱۶ آبادی بوده و بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ دارای ۴۲۰ خانوار و ۱۰۴۵ نفر جمعیت است.

نقشه ۱. موقعیت شهرستان تفت به تفکیک دهستان و بخش

۴ روش تحقیق

این تحقیق بنا به ماهیت خود و با توجه به بهره‌گیری از تکنیک‌های آماری در بررسی همبستگی بین متغیرها ازجمله تحقیقات توصیفی- تحلیلی بشمار می‌رود. در بررسی و شناخت وضع موجود از روش توصیفی و جهت تجزیه و تحلیل آماری از روش تحلیلی استفاده شده است. همچنین از جنبه‌های دیگر ازجمله تحقیقات کاربردی است، به‌طوری‌که نتایج آن می‌تواند مسئولان دستگاه‌های اجرایی را در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی‌ها مساعدت رساند. قابل ذکر است که همبستگی بین متغیرها ازجمله تحقیقات توصیفی- تحلیلی و باهدف کاربردی به شمار می‌رود. داده‌های به‌دست آمده با استفاده از آزمون t مستقل و رگرسیون و ترکیب با تحلیل واریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفته است. در جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز از طریق روش‌های اسنادی و میدانی و سازمان‌دهی و طبقه‌بندی آن‌ها در قالب جداول، نقشه، به‌منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش‌های آماری و جهت پردازش اطلاعات از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. همچنین به‌منظور ترسیم جداول و تایپ متن مقاله از نرم‌افزار word بهره برده شد. جهت آنالیز داده‌ها از آزمون t و آزمون من-یو ویتنی استفاده شده است. جامعه آماری در این پژوهش، روستاییان و مسئولین شهرستان تفت دهستان شیرکوه می‌باشند. با توجه به حجم جامعه آماری و بر اساس جدول استاندارد مورگان حجم نمونه آماری ۳۰۰ نفر از روستائیان و مسئولین است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی (سهمیه‌ای) اقدام به توزیع و تکمیل پرسشنامه در سطح روستاهای مورد مطالعه شده است. متغیر وابسته تحقیق حاضر بهبود کیفیت زندگی روستاییان در ابعاد: محیطی، اقتصادی، اجتماعی و کالبدی و متغیر مستقل آن اجراشدن و نشدن طرح هادی روستایی است. قلمرو زمانی این پژوهش محدود به سال ۱۴۰۱ است.

۵ یافته‌ها و بحث

این پژوهش متمرکز بر تأثیر اجرای طرح هادی بر کیفیت زندگی روستاییان از نظر اقتصادی و محیطی، اجتماعی و کالبدی مؤثر در دهستان شیرکوه بخش مرکزی شهرستان تفت است. جهت تحلیل و بررسی تأثیر اجرای طرح

هادی بر کیفیت زندگی روستاییان در دهستان شیرکوه شهرستان تفت چهار مؤلفه شاخص‌های اقتصادی و شاخص‌های محیطی، اجتماعی و کالبدی به صورت جداگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

جدول ۱. مؤلفه‌های تأثیرگذار اجرای طرح هادی در کیفیت زندگی

شاخص‌های محیطی	شاخص‌های اقتصادی	شاخص‌های اجتماعی	شاخص‌های کالبدی
دسترسی به پارک و فضای سبز	ایجاد فرصت‌های شغلی	مشارکت در عمران روستایی	کیفیت مسکن از نظر مصالح بکار رفته
نظافت و پاکیزگی روستا	ایجاد تنوع شغلی	تقویت نهادهای محلی	تجهیزات و امکانات مسکن نظیر حمام و دستشویی بهداشتی
کیفیت آب آشامیدنی	سطح درآمد خانوار	ایجاد نهادهای محلی جدید	توانایی تهیه مسکن
ایجاد سامانه تخلیه فاضلاب	سطح پس‌انداز خانوار	استفاده از نظرات مردم در امور روستایی	جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی
جمع‌آوری و دفع زباله	سطح دارایی‌های خانوار	احساس امنیت فردی در برابر سوانح طبیعی (سیل و زلزله)	کیفیت شبکه معابر
دپوی فضولات حیوانی	کاهش نابرابری‌های اقتصادی	امید به آینده	کیفیت مسیرهای عابر پیاده
پرهیز از ساخت خانه‌ها در اراضی شیب‌دار و خطرناک	افزایش قیمت مساکن روستایی	توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار	سهولت دسترسی به معابر
پرهیز از استقرار واحدهای مسکونی در حریم سیلاب‌ها و رودخانه‌ها		میزان مهاجرت	گسترش امکانات در روستا
کاهش اتلاف و آلودگی منابع آب		احساس تعلق به اجتماع	
کاهش تخریب و فرسایش خاک		تمایل به ماندن در روستا	

منابع: پورطاهری و همکاران (۱۳۹۰)، پورطاهری و همکاران، ۱۳۹۰، جمعه پور و همکاران، ۱۳۹۰، سرتیپی پور ۱۳۸۹، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۸۸ به نقل از محمدی یگانه و همکاران ۱۳۹۱

۵/۱ تحلیل و بررسی تأثیر اجرای طرح هادی بر شاخص‌های محیطی در دهستان شیرکوه

در تحلیل و بررسی شاخص‌های محیطی در دهستان شیرکوه هر یک از شاخص‌های موردنظر مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. از نظر دسترسی به پارک و فضای سبز اجرای طرح هادی بی‌تأثیر، از نظر نظافت و پاکیزگی تأثیر متوسط تا کم بوده، روستاهای مورد مطالعه فاقد سیستم دفع بهداشتی فاضلاب بوده، بنابراین قسمتی از فاضلاب‌های خانگی روستا به چاه‌های جذبی به عمق ۴ الی ۶ متری در منازل هدایت شده و بخشی نیز به نحوه غیر بهداشتی دفع می‌شوند. بعضاً پساب‌های خروجی از منازل نیز به صورت غیر بهداشتی در کوچه‌ها جریان پیدا کرده به همین دلیل در هیچ‌کدام از روستاهای مورد مطالعه تأثیری در سامانه تخلیه فاضلاب دیده نشده است. بر اساس مشاهدات میدانی تهیه و اجرای طرح هادی تأثیری در جمع‌آوری و دفع زباله و دپوی فضولات حیوانی نداشته و بیشترین تأثیر در این گزینه فعالیت مدیران روستایی بوده است. در زمینه حریم سیلاب‌ها و رودخانه‌ها و کاهش اتلاف و آلودگی منابع آب تأثیر زیاد تا متوسط بوده و در نهایت آنچه در روستاهای مورد مطالعه مشهود بوده است، اجرای طرح هادی به دلیل جلوگیری از استقرار واحدهای مسکونی در حریم سیلاب‌ها و رودخانه‌ها است و مانع از تخریب و فرسایش خاک شده و یکی از فواید طرح هادی کنترل ساخت‌وساز در مناطق روستایی است، زیرا در جریان تهیه طرح سعی می‌گردد که سکونتگاه‌های روستایی را از حالت پراکنده به حالت متمرکز و از ساخت‌وساز در حرایم راه، گاز، رودخانه، دریا و... همچنین اراضی خطرناک و

شیب‌دار جلوگیری گردد بدین ترتیب احساس امنیت روستاییان افزایش خواهد یافت. اگرچه در نظرسنجی پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند بی‌تأثیر بوده است.

جدول ۲. مؤلفه‌های تأثیرگذار اجرا و تهیه طرح هادی بر روی شاخص‌های محیطی

میزان تأثیر اجرای طرح هادی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	اصلاً
در دسترسی به پارک و فضای سبز	۰	۰	۱۴	۱۶/۳	۶۹/۷
در نظافت و پاکیزگی روستا	۰	۰/۹	۵۶/۳	۱۶/۳	۲۶/۵
بر کیفیت آب آشامیدنی	۰	۰	۱۱/۶	۸/۹	۷۹/۵
در ایجاد سامانه تخلیه فاضلاب	۰	۰/۶	۱۰/۲	۱۰/۷	۷۸/۲
در جمع‌آوری و دفع زباله	۰	۰	۶۵/۶	۱۳	۲۱/۴
در دیوی فضولات حیوانی	۰	۰	۹/۷	۱۲/۶	۷۷/۷
در پرهیز از ساخت خانه‌ها در اراضی شیب‌دار و خطرناک	۰	۳/۳	۱۴/۴	۵/۱	۷۷/۲
در پرهیز از استقرار واحدهای مسکونی در حریم سیلاب‌ها و رودخانه‌ها	۰	۲۴/۲	۵۸/۱	۱۲/۱	۵/۶
در کاهش اتلاف و آلودگی منابع آب	۰	۷	۱۰	۷/۴	۷۵/۶
در کاهش تخریب و فرسایش خاک	۰	۰/۹	۴/۲	۱۰/۲	۸۴/۷

۵٫۲ تحلیل و بررسی تأثیر اجرای طرح هادی بر شاخص‌های اقتصادی در دهستان شیرکوه

داده‌های حاصل از نظر سنجی در دهستان شیرکوه بیانگر این است که حدود ۶۴٫۲ درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند که اجرای طرح هادی بر ایجاد فرصت‌های شغلی تأثیری نداشته است. همچنین حدود ۶۵/۶ درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند که اجرای طرح هادی بر ایجاد تنوع شغلی تأثیری نداشته است و بیش از ۷۰ درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند که اجرای طرح هادی بر سطح درآمد، سطح پس‌انداز، سطح دارایی خانوار، کاهش نابرابری‌های اقتصادی و افزایش قیمت مسکن تأثیر متوسط تا کمی داشته است. در مجموع میزان تأثیر اجرا طرح هادی بر فرصت‌های شغلی، ایجاد تنوع شغلی تأثیری نداشته و بر سطح درآمد خانوار، سطح پس‌انداز خانوار، سطح دارایی خانوار و کاهش نابرابری‌های اقتصادی تأثیر متوسط تا کمی داشته و برافزایش قیمت مسکن روستایی تأثیر متوسط تا کمی داشته است.

جدول ۳. مؤلفه‌های تأثیرگذار اجرا و تهیه طرح هادی بر روی شاخص‌های اقتصادی

میزان تأثیر اجرای طرح هادی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	اصلاً
بر ایجاد فرصت‌های شغلی	۰	۰/۹	۱۹/۱	۱۵/۸	۶۴/۲
بر ایجاد تنوع شغلی	۰	۰	۱۴/۴	۲۰	۶۵/۶
بر سطح درآمد خانوار	۰	۱۴/۶	۴۰	۳۶/۶	۸/۸
بر سطح پس‌انداز خانوار	۰	۰/۶	۱۴/۵	۶۶/۹	۱۸
بر سطح دارایی‌های خانوار	۰	۰	۱۹/۱	۲۵/۶	۵۵/۳
بر کاهش نابرابری‌های اقتصادی	۰	۰/۹	۱۴/۹	۳۱/۲	۵۳
برافزایش قیمت مسکن روستایی	۰/۵	۱۷/۲	۵۹/۱	۱۸/۱	۵/۱

۵.۳ تحلیل و بررسی تأثیر اجرای طرح هادی بر شاخص‌های اجتماعی در دهستان شیرکوه

اجرای طرح هادی نیز همچون هر برنامه دیگری به مشارکت مردم نیاز دارد و خود نیز می‌تواند عاملی جهت تشویق اهالی روستا و افزایش مشارکت به‌خصوص در عمران روستایی شود. همچنین اجرای طرح هادی سبب افزایش احساس امنیت فردی و امید به آینده و تمایل به ماندن در روستا بوده که با توجه به اظهارات پاسخ‌دهندگان اجرای طرح هادی در زمینه‌های فوق تأثیر متوسط تا زیاد دارد. همچنین استفاده از نظرات مردم در امور روستایی، توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار، میزان مهاجرت و احساس تعلق به اجتماع از جمله مواردی بوده که با اجرای طرح هادی می‌تواند تأثیر بسزایی در روستاهای دهستان داشته که با توجه به اظهارات پاسخ‌دهندگان اجرای طرح هادی در زمینه‌های فوق تأثیر متوسط تا کم دارد و در نهایت و با توجه به اظهارات پاسخ‌دهندگان اجرای طرح هادی بر تقویت نهادهای محلی و ایجاد نهادهای محلی جدید تأثیری ندارد.

جدول ۴. مؤلفه‌های تأثیرگذار اجرا و تهیه طرح هادی بر روی شاخص‌های اجتماعی

میزان تأثیر اجرای طرح هادی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	اصلاً
بر مشارکت در عمران روستایی	۰	۳۲/۴	۵۴/۴	۱۰/۷	۲/۵
بر تقویت نهادهای محلی	۰	۰	۹/۳	۱۸/۶	۷۱/۲
بر ایجاد نهادهای محلی جدید	۰	۹	۸/۸	۱۰/۲	۷۲
در استفاده از نظرات مردم در امور روستایی	۱/۴	۸/۴	۷۴/۴	۱۳/۵	۲/۳
در احساس امنیت فردی در برابر سوانح طبیعی (سیل و زلزله)	۶	۲۴/۷	۴۰	۲۵/۱	۴/۲
در امید به آینده	۰	۲۹	۴۲/۵	۲۰/۵	۸
در توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار	۲	۶	۳۱/۶	۲۲/۳	۳۸/۱
در میزان مهاجرت	۰	۹/۳	۵۱/۶	۳۱/۲	۷/۹
در احساس تعلق به اجتماع	۰	۲۱/۴	۴۸/۸	۲۳/۳	۶/۵
در تمایل به ماندن در روستا	۸/۸	۲۵/۱	۵۵/۸	۷/۹	۲/۴

۵.۴ تحلیل و بررسی تأثیر اجرای طرح هادی بر شاخص‌های کالبدی در دهستان شیرکوه

یکی از دلایل مهم در افزایش کیفیت مسکن در دهستان فوق را می‌توان گفت که ۸۰ درصد ساخت‌وسازهای جدید در روستاهای مورد مطالعه با دریافت وام بوده است. از نظر تجهیزات و امکانات مسکن، خانه‌های روستایی پس از تهیه و اجرای طرح هادی ملزم به رعایت الگوی ساخت‌وساز بر اساس ضوابط و مقررات موجود در طرح هادی شده و دارای سرویس‌های بهداشتی توکار و تقریباً مجهز هستند. از نظر توانایی تهیه مسکن در روستا در گذشته بسیار راحت بوده و بحثی در مورد آن مطرح نمی‌شده است اما امروزه به دلیل توجه خاص به اراضی زراعی و باغی مثمر و سعی در حفظ محیط‌زیست روستا، علاوه بر مشکلات مالی، تهیه زمین نیز تأثیر مستقیمی بر توانایی تهیه مسکن می‌گذارد، در نظر سنجی پاسخ‌دهندگان اظهار داشتند تأثیر بسیار کمی داشته است. از نظر جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی تأثیر ملموسی دیده نشده اما با مطالعه طرح‌های هادی این روستاها امید است در آینده تاندازه‌های تأثیرگذارتر باشد. همچنین تهیه و اجرای طرح هادی تأثیر عمده‌ای بر کیفیت شبکه معابر و تأثیر متوسط تا کمی در سهولت دسترسی به معابر روستایی و گسترش امکانات در روستا گذاشته است.

جدول ۵. مؤلفه‌های تأثیرگذار اجرا و تهیه طرح هادی بر روی شاخص‌های کالبدی

گویه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	اصلاً
اجرای طرح هادی بر کیفیت مسکن از نظر مصالح بکار رفته	۰/۹	۱۴/۹	۴۳/۷	۱۶/۳	۲۴/۲
اجرای طرح هادی بر تجهیزات و امکانات مسکن نظیر حمام و دستشویی بهداشتی	۰	۷	۲۲/۳	۱۸/۶	۵۲/۱
اجرای طرح هادی بر توانایی تهیه مسکن	۰	۲/۳	۲۱/۴	۲۹/۳	۴۷
اجرای طرح هادی در جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی	۰	۵/۱	۴۱/۹	۳۷/۷	۱۵/۳
اجرای طرح هادی بر کیفیت شبکه معابر	۲/۸	۱۷/۷	۶۳/۷	۸/۴	۷/۴
اجرای طرح هادی بر کیفیت مسیرهای عابر پیاده	۰	۰	۱۴/۴	۲۵/۶	۶۰
اجرای طرح هادی در سهولت دسترسی به معابر	۰/۵	۱۵/۳	۶۴/۶	۱۶/۳	۳/۳
اجرای طرح هادی در گسترش امکانات در روستا	۰	۱۲/۶	۶۱/۹	۲۱/۴	۴/۱

۵/۵ ارتباط شاخص‌های مورد مطالعه و اجرای طرح هادی در دهستان شیرکوه

به‌منظور به دست آوردن وضعیت عملکرد طرح هادی روستایی از آزمون t مستقل استفاده می‌نماییم. در این آزمون تمامی ابعاد کیفیت زندگی یعنی ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیطی مورد بررسی قرار گرفته و همان‌طور که در جدول زیر مشخص است عدد t آن را در سطح معناداری ۰/۰۵ از جدول t-table محاسبه نموده و نتایج بیانگر این است که اجرای طرح هادی بر بعد اجتماعی و کالبدی کیفیت زندگی تأثیر مثبت دارد و در بعد محیطی اثر منفی دارد و بر بعد اقتصادی اثر معناداری ندارد.

جدول ۶. آزمون t و رابطه اجرای طرح هادی بر ابعاد کیفیت زندگی در دهستان شیرکوه

استاندارد آزمون = ۲					
متغیرها	میانگین	t	معناداری (دو دامنه)	تفاوت میانگین	سطح اطمینان ۹۵ درصد
					پایین بالا
اجتماعی	۲/۵۵	۱۳/۷۱	۰/۰۰۰	۰/۵۵۵	۰/۴۷ ۰/۶۳
اقتصادی	۲/۰۱	۰/۳۸۹	۰/۶۹۸	۰/۰۱۸	-۰/۰۷ ۰/۱۱
کالبدی	۲/۳۶	۷/۹۲	۰/۰۰۰	۰/۳۶۲	۰/۲۷ ۰/۴۵
محیطی	۱/۷۱	-۷/۹۲	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۵	-۰/۳۵ -۰/۲۱

همچنین نتایج حاصل از همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد که بین اجرای طرح هادی و اثر بخشی آن بر بهبود کیفیت زندگی همبستگی وجود دارد.

جدول ۷. نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن بین شاخص‌های کیفیت زندگی و میزان آگاهی

متغیرها	ضریب همبستگی اسپیرمن	سطح معناداری
اجتماعی	۰/۲۳۵**	۰/۰۰۱
اقتصادی	۰/۰۱۸	۰/۷۸۸
کالبدی	-۰/۰۳۲	۰/۶۳۷
محیطی	-۰/۱۷۳*	۰/۰۱۱
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).		
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).		

بعد اجتماعی و کیفیت زندگی همبستگی مستقیم و معنادار دارند. بعد محیطی بر کیفیت زندگی همبستگی معکوس معنادار دارند و در ابعاد اقتصادی و کالبدی بر کیفیت زندگی همبستگی معناداری ندارند.

جدول ۸. نتایج آزمون مان ویتنی در بعد اجتماعی

متغیرها	آزمون Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	سطح معناداری
مشارکت در عمران روستایی	۱۶۲۱۹	۳۱۰۹۷	-۲/۲۱۲	۰/۲۷
تقویت نهادهای محلی	۶۰۸۴	۲۹۰۸۹	-۱۲/۱۰۲	۰/۰۰
ایجاد نهادهای محلی جدید	۵۸۷۷	۲۸۸۸۲	-۱۲/۶۱۷	۰/۰۰
استفاده از نظرات مردم در امور روستایی	۱۵۱۸۱	۳۰۰۵۸	-۳/۶۰۵	۰/۰۰
احساس امنیت فردی در برابر سوانح طبیعی	۱۷۳۵۶/۵	۴۰۳۶۱/۵	-۱/۰۱۴	۰/۳۱۱
امید به آینده	۹۷۹۲/۵	۲۴۶۷۰/۵	-۸/۲۹۴	۰/۰۰
توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار	۱۴۸۳۶	۳۷۸۴۱	-۳/۴۵۲	۰/۰۱
میزان مهاجرت	۱۵۵۰۵/۵	۳۸۵۱۰/۵	-۲/۸۱۸	۰/۰۰۵
احساس تعلق به اجتماع	۱۶۴۵۳	۳۱۳۳۱	-۱/۹۸۳	۰/۰۴۷
تمایل به ماندن در روستا	۱۶۲۴۶/۵	۳۹۲۵۱/۵	-۲/۱۷۴	۰/۰۳

بر اساس نتایج این جدول برای بررسی کیفیت زندگی در روستاهای دارا و فاقد طرح هادی تفاوت معناداری بین روستاهای دارا و فاقد طرح هادی وجود ندارد ولی در بقیه ابعاد تفاوت معنادار وجود دارد.

جدول ۹. نتایج آزمون مان ویتنی در بعد شاخص‌های اقتصادی

متغیرها	آزمون Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	سطح معناداری
ایجاد فرصت‌های شغلی	۸۸۳۶/۵	۳۱۸۴۱/۵	-۹/۳۶۱	۰/۰۰
ایجاد تنوع شغلی	۷۲۷۵/۵	۳۰۲۸۰/۵	-۱۰/۹۰۴	۰/۰۰
سطح درآمد خانوار	۱۶۶۲۱/۵	۳۱۴۹۹/۵	-۱/۷۶۶	۰/۷۷
سطح پس‌انداز خانوار	۱۳۷۰۹	۲۸۵۸۷	-۴/۷۸۵	۰/۰۰
سطح دارایی‌های خانوار	۹۱۳۰/۵	۳۲۱۳۵/۵	-۹/۰۲۲	۰/۰۰
کاهش نابرابری‌های اقتصادی	۷۲۷۴	۳۰۵۲۵	-۱۰/۸۰۲	۰/۰۰
افزایش قیمت مسکن روستایی	۱۱۸۴۹	۳۴۸۵۴	-۶/۵۹۰	۰/۰۰

در بعد سطح درآمد خانوار بین روستاهای دارا و فاقد طرح هادی تفاوت معناداری وجود ندارد، ولی در بقیه ابعاد تفاوت وجود دارد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون مان ویتنی در بعد کالبدی

متغیرها	آزمون Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	سطح معناداری
کیفیت مسکن از نظر مصالح بکار رفته	۱۱۱۵۹	۳۴۱۶۴	-۶/۹۷۹	۰/۰۰
تجهیزات و امکانات مسکن نظیر حمام و دستشویی بهداشتی	۷۴۶۷/۵	۳۰۴۷۲/۵	-۱۰/۴۲۱	۰/۰۰
توانایی تهیه مسکن	۷۱۶۶/۵	۳۰۱۷۱/۵	-۱۰/۶۸۶	۰/۰۰
جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی	۱۲۸۳۶	۲۷۷۱۴	-۵/۴۴	۰/۰۰
کیفیت شبکه معابر	۱۶۱۹۵/۵	۳۹۲۰۰/۵	-۲/۳۶	۰/۰۱۸
کیفیت مسیرهای عابر پیاده	۱۳۸۷۹	۲۸۷۵۷	-۵/۵۱۱	۰/۰۰
سهولت دسترسی به معابر	۱۵۵۱۶	۳۰۳۹۴	-۳/۱۰۹	۰/۰۰۲
گسترش امکانات در روستا	۱۷۳۵۹	-۳/۱۰۹	-۵/۲۱۱	۰/۲۷۳

در بعد گسترش امکانات بین روستاهای دارا و فاقد طرح هادی تفاوت معناداری وجود ندارد، ولی در بقیه ابعاد تفاوت وجود دارد.

جدول ۱۱. نتایج آزمون مان ویتنی در بعد محیطی

متغیرها	آزمون Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	سطح معناداری
مشارکت در عمران روستایی	۹۵۲۲/۵	۳۲۵۲۷/۵	-۸/۸۲۲	۰/۰۰
تقویت نهادهای محلی	۱۶۹۹۵	۴۰۰۰۰	-۱/۴۲۷	۰/۱۵۳
ایجاد نهادهای محلی جدید	۸۶۱۴/۵	۳۱۶۱۹/۵	-۱۰/۱۱۵	۰/۰۰
استفاده از نظرات مردم در امور روستایی	۸۱۶۶	۳۱۱۷۱	-۱۰/۴۳۸	۰/۰۰
احساس امنیت فردی در برابر سوانح طبیعی (سیل و زلزله)	۱۶۱۵۴/۵	۳۱۰۳۲/۵	-۲/۳۱۱	۰/۰۲۱
امید به آینده	۱۲۱۲۲	۳۵۱۲۷	-۶/۶۸۴	۰/۰۰
توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار	۵۰۵۶	۲۸۰۶۱	-۱۳/۱۷۶	۰/۰۰
میزان مهاجرت	۱۶۲۷۹/۵	۳۹۲۸۴	-۲/۱۱۸	۰/۰۳۴
احساس تعلق به اجتماع	۸۴۱۳	۳۱۴۱۸	-۱۰/۲۸۳	۰/۰۰
تمایل به ماندن در روستا	۹۱۳۳	۳۲۱۳۸	-۹/۹۵۰	۰/۰۰

در بعد تقویت نهادهای محلی بین روستاهای دارا و فاقد طرح هادی تفاوت معناداری وجود ندارد و در بقیه ابعاد تفاوت وجود دارد.

۶ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

باگذشت زمان و از آغاز اجرای طرح‌های هادی در نواحی روستایی کشور و مصرف هزینه‌های زیاد در مراحل مختلف تهیه و اجرای آن، شاهد اثرات گوناگونی در جنبه‌های مختلف کیفیت زندگی بوده‌ایم که این آثار بنا به میزان اجرای طرح و ناحیه جغرافیایی مورد مطالعه، احساس مسئولیت مدیران روستایی و روستاییان می‌تواند در جنبه‌های اقتصادی و محیطی نمایان گردد و در نهایت سبب توسعه مناطق روستایی و جذب جمعیت شود. چه‌بسا با توسعه روستاهای کشور می‌توان بار مضاعف زندگی شهرنشینی را کاست و با مهاجرت معکوس روستاییان و جذب نیروی فعال و خلاق موجبات توسعه مناطق روستایی را فراهم کرد. عدم اجرای طرح هادی و یا اجرای ناقص آن که می‌تواند به دلایل مختلفی از جمله نداشتن بودجه کافی و یا نارضایتی اهالی روستا و عدم مشارکت آن‌ها رخ دهد، بر کیفیت زندگی در روستا اثر مثبتی نخواهد گذاشت. در طول این تحقیق سعی شده تصویری از روستاهای دهستان شیرکوه شهرستان تفت در ذهنمان مهیا گردد تا به کمک آن بتوانیم در مورد این امر قضاوت کنیم. البته کاستی‌های بسیاری در اجرای طرح هادی در روستاهای مورد مطالعه دیده‌شده که اگر شناسایی و رفع گردد کمک زیادی در بهبود کیفیت زندگی خواهد نمود.

این پژوهش با مطالعات سرجی و کورنل (۲۰۲۲) وبارتلت (۲۰۲۰) و محمدی و همکاران، (۱۳۹۶)، تحت عنوان «تحلیل اثرات اجرای طرح‌های هادی روستایی در بهبود کیفیت زندگی روستاییان (مطالعه موردی: روستاهای بخش خاو و میرآباد شهرستان مریوان وعلینقی پور و پور رمضان، (۱۳۹۳)، تحت عنوان تحلیل اثرات اجرای طرح هادی بر بهبود کیفیت زندگی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت در بعد کیفیت زندگی در روستا همسو بوده و با مطالعات ژوان دو و فانگی جیائو، ۲۰۲۳، درزمینه چگونگی ساخت زیرساخت‌های روستایی توسعه اقتصادی روستایی و کادورنگه مورونگا، ۲۰۲۰، در مدیریت پروژه مؤثر برای توسعه پایدار روستایی در آفریقا و مولایی هشجین و فروتن (۱۴۰۰) در ارزیابی مدیریت پروژه‌های اجرای طرح‌های هادی روستایی با روش PMBOK

در غرب استان گیلان و قرائی و همکاران (۱۴۰۱) به تحلیل مقایسه‌ای سطح پایداری سکونتگاه‌های روستایی دارای طرح هادی و بدون طرح (مطالعه موردی: دهستان میان ولایت، بخش مرکزی شهرستان مشهد) وایمانی و زمانی (۱۴۰۲) در بررسی عوامل پیش برنده و بازدارنده طرح هادی روستایی از دیدگاه متخصصان در استان مازندران، به دلیل عدم بررسی کیفیت زندگی و فقط مطالعه در زمینه طرح هادی ارتباط کمتری دارد.

نتایج مطالعه نشان می‌دهد که اجرای طرح هادی در بعد اجتماعی تأثیرات مثبتی بر تقویت نهادهای محلی، ایجاد نهادهای محلی جدید، استفاده از نظرات مردم در امور روستایی، امید به آینده، توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار و تمایل به ماندن در روستا، در بعد اقتصادی در ایجاد فرصت‌های شغلی، ایجاد تنوع شغلی، سطح پس‌انداز خانوار، سطح دارایی‌های خانوار، کاهش نابرابری‌های اقتصادی و افزایش قیمت مسکن روستایی در روستا، در بعد کالبدی هم در کیفیت مسکن از نظر مصالح بکار رفته، تجهیزات و امکانات مسکن نظیر حمام و دستشویی بهداشتی، توانایی تهیه مسکن، جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی، کیفیت شبکه معابر، کیفیت مسیرهای عابر پیاده و سهولت دسترسی به معابر، در بعد محیطی تأثیرات مثبتی در مشارکت در عمران روستایی، ایجاد نهادهای محلی جدید، استفاده از نظرات مردم در امور روستایی، احساس امنیت فردی در برابر سوانح طبیعی (سیل و زلزله)، امید به آینده، توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار، میزان مهاجرت، احساس تعلق به اجتماع و تمایل به ماندن در روستا دارد.

References

- Alinaqipour, M., & Pourramazan, E. (2014). Analysis of the effects of the implementation of the Hadi plan on improving the quality of life in the villages of the central part of Rasht County. *Rural Research and Planning Journal*, 3(8). [In Persian]
- Asghari Lafmajani, S., & Nasimi, H. (2019). Analysis of the effects of Hadi plan on the modernization of rural households' lifestyle (Case study: Central part of Darab County, Iran). *Rural Research and Planning Journal*, 8(3), 81-98. [In Persian]
- Azimi, N., Molaei Heshjin, N., & Asheghi, A. (2012). Investigation of the physical effects of the implementation of rural Hadi plans from the villagers' perspective (Case study: Miandoab County). *Geographical Outlook (Human Studies)*, 7(19). [In Persian]
- Bahrami, R. (2017). Analysis of the physical effects of the Hadi plan based on the satisfaction level of the community, Case study: Ngel rural district, Sanandaj County. *Spatial-Physical Planning Journal*, 8. [In Persian]
- Bartlett, William & et al, (2020), The Quality of Life and Regional Development in FYR Macedona, *Croatian Economic Survey*; Vol. 12.
- Ghaderi, R. (2015). a report on the process of Hadi projects in Kurdistan. retrieved 2016, Dec. 30, from: <http://www.mehrnews.com/news>.
- Gharaei, M., Sajasi Qeydari, H., & Bouzarjomehri, K. (2022). Comparative analysis of the sustainability level of rural settlements with and without Hadi plans (Case study: Mian Velayat rural district, Central part of Mashhad County). *Journal of Rural and Sustainable Spatial Development*, 3(1) (Serial 9), 23-42. [In Persian]

- Hekmatyar Tahereh, Mikaniki Javad, Shteri Mofid.(2021). The Analysis of the Effects of Implementation of Rural Conduct Plans on Housing Development and the Environmental Situation of Rural Settlements (Case Study: Rural areas at central District in Jiroft county). Journal of Regional Planning, Vol 11, No 43, PP: 172-184, [DOI: 10.30495/jzpm.2022.22204.3406](https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.22204.3406)
- Hekmatyar, T., Meikaniki, J., & Shateri, M. (2021). Analysis of the effects of rural Hadi plans on housing development and environmental conditions of rural settlements (Case study: Villages of the central part of Jiroft County). Regional Planning Journal, 11(43), 172-184. [In Persian]
- Imani, B., & Zamani, E. (2023). Investigating the driving and inhibiting factors of the rural Hadi plan from the perspective of experts in Mazandaran Province. Gilan University, Journal of Coastal Geography Studies, 4(15), 1-20. [In Persian]
- Mirzali, M., Fazilati, R., & Bakhshiani, H. (2014). Evaluation of the physical effects of the implementation of the Hadi plan on the rural road network (Case study: Yesaghi village, Kordkuy County). Second International Conference on Rural Development, Rural Development Scientific Association of Iran, Torbat Heydarieh University, Mashhad. [In Persian]
- Mohammadi, S., Tayyebnia, S. H., Taba, B., & Davoudi, A. (2017). Analysis of the effects of the implementation of rural Hadi plans on improving the quality of life of villagers (Case study: Villages of Khavomirabad district, Marivan County). Journal of Human Settlement Planning Studies, 12(2) (Serial 39). [In Persian]
- Molaei Heshjin, N., & Foroutan, Z. (2021). Evaluation of project management in the implementation of rural Hadi plans using the PMBOK method in the western part of Gilan Province. Regional Planning Journal, 11(41), 35-50. [In Persian]
- Pacione, Micheal,(2013), urban environmental quality and human welleing: a social geographical perspective, landscape and urban planning, No 65, pp19-30.
- paraskevi,T.(2010). theoretical contributions quality of life: definition and measurement.Europe's journal of psychology, 3(4),148-1161.
- Pezeshkian, M., & Ghasemi, M. (2023). The performance of rural Hadi plans in physical, social, and economic development of rural settlements. First International Conference on Law, Management, Educational Sciences, Psychology, and Educational Planning Management, Tehran. [In Persian]
- Rabiifar, V.(2015). Analysis and Impact Assessment Hadi projects in economic and Social development of rural settlements (Case study: villages of the Zanjan province).Journal of Regional Planning,5(17), 90-75.
- Riahi, V., Salamizadeh, S., Karami Nasab, S., & Hatami, F. (2017). Evaluation of the physical effects of the implementation of the rural Hadi plan from the perspective of villagers, Case study: Karkheh rural district. Geography and Development, (46). [In Persian]

- Ricardo Grau and Mitchell Aide, (2023). Are Rural Urban Migration and Sustainable Development Compatible in Mountain Systems?. Mountain Research and Development.
- Rokneddin Eftekhari, A.R., Khalifeh, E., Pourtaheri, M., & Rahmanifazli, A.R. (2020), [Meta-analysis Assessment of rural development plans articles in Iran(Persian)].Journal of Rural Research, 9(1), 26-41, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2018.138811.823>
- Sajasi Qeydari, H. (2016). Evaluation of the effects of the implementation of the Hadi plan on environmental quality in rural areas (Case study: Rameyan County - Northern and Southern Fandresk rural district). Geography and Planning Research Journal, 57(2). [In Persian]
- Sirgy, j and Cornwell, T. (2022), how neighbourhood feature affect quality of life. Social Indicator Research, Vol 59.
- Stafford M and Marmot M. (2023), Neighborhood deprivation and health: does it affect us all equally? Int J Epidemiol.
- Susniene, D. (2019).The concepts of quality of life and happiness – correlation and differences.inzinerineekonomika-engineering economics, 1(3), 48-59.
- Wilkinson, R and Pickett, K. (2023). The Spirit Level:Why Greater Equality Makes Societies Stronger. New York: Bloomsbury Press.
- Zaree, Y. (2020). A Critique of the rural Hadi plan. Journal of Housing and Rural Environment, 28(127), 65-55.
- Mohammadi Yeganeh, Behrouz, Nabati, Abbas and Mehdi Cheraghi, 2012, Explaining the effects of implementing the Hadi plan on improving the quality of life in rural areas (Case study: Kerani village - Bijar city), Magazine of Housing and Rusta, No. 91.
- Marina S. Petukhova, Evgeny V. Rudoy, Nadezhda V. Orlova,2023, Key trends of rural development in the world and their projection on Russia,Russian journal of economics 9(4):336-350.
- Xuan Du and Fangyi Jiao,2023, How the rural infrastructure construction drives rural economic development through rural living environment governance—case study of 285 cities in China. Environ. Sci.,19 September 2023 Sec. Environmental Economics and Management Volume 11 - 2023 | School of Economics and Business Administration, Heilongjiang University, Harbin, Heilongjiang, China.
- Florian Ahlmeyer and Kati Volgmann,2023,What Can We Expect for the Development of Rural Areas in Europe Trends of the Last Decade and Their Opportunities for Rural Regeneration ILS Research gGmbH, 44135 Dortmund, Germany.Sustainability 2023, 15(6), 5485; <https://doi.org/10.3390/su15065485>
- The ASEAN Secretariat,2022, ASEAN Master Plan on Rural Development 2022 to 2026

- Benard Kadurenge Muronga, 2020, Effective Project Management for Sustainable Rural Development in Africa, International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences Vol. 10, No. 8, 2020, E-ISSN: 2222-6990 © 2020 HRMARS.
- Giedrius Pašakarnis a, David Morley b, Vida Malienė a, 2013, Rural development and challenges establishing sustainable land use in Eastern European countries, Land Use Policy, Volume 30, Issue 1, January 2013, Pages 703-710.
- Papli Yazdi, Mohammad Hossein and Ebrahimi, Mohammad Amir, 2006, Rural Development Theories, Samt Publications.

